

KAMBIYO SENETLERİNDE (POLİÇE, BONO ve ÇEK) “ALONJ”

▪ Doç. Dr. Vural SEVEN *

Özet: Türk Ticaret Kanunu'nda kambiyo senedine alonj eklenebileceği düzenlenmesine rağmen alonjun ne olduğu ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bir kâğıdın alonj olabilmesi için, alonju oluşturan kişinin mutlaka bu kâğıdı alonj iradesiyle düzenlemesi ve imzalaması gerekir. Kişinin imzasını alonj oluşturma iradesiyle atmadığını iddia etmesi durumunda aradaki kambiyo ilişkisinin varlığından lehine hak çıkartan senet alacaklı olduğundan Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereği ispat yükü onun üzerinde kalmaktadır. Alonj üzerine yapılan her türlü işlemin senedin arkasına yapılmış sayılacağını kabul etmek kıymetli evrakın nitelikleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle alonj üzerine yapılabilecek işlemler sadece Türk Ticaret Kanunu'nda izin verilen ciro, aval ve mücbir sebep halleri olarak kabul edilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Alonj, Alonj iradesi, İspat yükü, Alonj üzerine yapılabilen işlemler.

Abstract: Despite the fact that the Turkish Commercial Code regulates the attachment of allonge to the negotiable instruments, there is no explanation as to what the allonge is. In order for a paper to be allonge the person who creates the allonge must absolutely arrange and sign it with the will of the allonge. In the case of the person claims to have not signed with the will of the allonge the creditor bears the burden of proof required by the Code Of Civil Procedure because he is the beneficiary of the existence of the exchange relationship. It is incompatible with the qualifications of the negotiable instruments to accept that all kinds of transactions done on the allonge are made behind the bill of exchange. For this reason, the transactions that can be performed on allonge should be accepted only as the cases of endorsement, aval and force majeure allowed in the Turkish Commercial Code.

Key Words: Allonge, Will of the allonge, Burden of proof, Transactions can be performed on allonge.

* Türk Alman Üniversitesi, Hukuk Fakültesi

GİRİŞ

Bilindiği üzere kıymetli evrak diğer adi senetlerden farklı olarak üzerinde taşıdığı hak ile ayrılmaz bir bütündür. Bu nedenle kıymetli evrak üzerindeki hakkın ileri sürülebilmesi için kıymetli evrakın maddi varlığını oluşturan senede ihtiyaç vardır. Kıymetli evrakın bu ayırıcı özelliği nedeniyle kıymetli evrakla ilgili tüm işlemlerin kendisini oluşturan senet üzerinde yapılması gerekir. Ancak kanun koyucu ticari hayatta sıkça kullanılmakta olan kambiyo senetlerine “*alonj*” denilen kâğıt eklenmesine ve senet üzerinde yapılacak bazı işlemlerin bu kâğıt üzerinde yapılmasına da izin vermiştir. Türk Ticaret Kanunu’nda kambiyo senedine alonj eklenebileceği düzenlenmesine rağmen alonjun ne olduğu veya senetle olan bağının niteliği ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Kambiyo senedine alonj eklenmesi ile alonj üzerinde yapılan işlemlerin aynı senet üzerinde yapılan işlemler gibi kabul edildiği ve özellikle alonj üzerine yazılarak girilen taahhüt ile kambiyo senedi üzerindeki bedelden sorumlu hale geldiği düşünüldüğünde alonjun hukuki mahiyetinin ne olduğunun ortaya konulması büyük bir önem arz etmektedir.

Alonjun hukuki niteliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için ilk önce kıymetli evrak kavramı üzerinde kısaca durulacak, sonrasında “*alonj*” kavramı doktrin ve Yargıtay kararları ışığında açıklanacaktır.

A. KIYMETLİ EVRAKIN TANIMI VE UNSURLARI

Türk Ticaret Kanunu’nun 645. maddesinde; kıymetli evrak, “... öyle senetlerdir ki, bunların içerdiği hak, senetten ayrı olarak ileri sürüleme-yeceği gibi başkalarına da devredilemez.” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımda kıymetli evrakta hak ve senedin ayrılmazlığı vurgulanmıştır. Kıymetli evrakta hak ve senet *kader birliği* içinde olduğundan kural olarak senetsiz hak yoktur (TTK m. 652/1).

Türk Ticaret Kanunu’nun 645. maddesinde geçen kıymetli evrak tanımı incelendiğinde, kıymetli evrakın üç temel unsurunun olduğu görülür. Bu unsurlar şunlardır:¹

Maddi (somut) unsur: Senet

Maddi olmayan (soyut) unsur: Devredilebilir nitelikte bir hak

Hak ile senet arasındaki bağıllık

B. SENET KAVRAMI

Kıymetli evrakın içerdiği hakkın ileri sürülmesi ve devredilebilmesi için öncelikle somutlaşması gerekir. Bu anlamda senet kıymetli evrakın somutlaşması için gereken unsurdur, dolayısıyla kıymetli evrakın maddi unsurunu oluşturur². Yukarıda açıklandığı üzere hak, senet ile var olduğundan senedin ne olduğunun belirlenmesi büyük önem taşır. Senet, esas itibarıyla medeni usûl hukukunda ispat ve deliller bağlamında ele alınan bir kavramdır. Bu açıdan senet kavramının usûl hukuku bakımından incelenmesi daha doğru olacaktır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu veya diğer mevzuata bakıldığında senedin tanımının yapılmadığı görülmektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu üst bir kavram olarak belgenin tanımını ise, tüm veri taşıyıcılarını kapsayacak şekilde geniş olarak düzenlemiştir³. Özellikle iradenin dış âlemde varlık kazanmasını sağlayan şey, çok genel anlamda belge olarak kabul edilebilir; ancak her belge kanun anlamında senet sayılmaz⁴.

¹ Öztan, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 1997, s. 13; Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Bası, 12 Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 15-16; Karahan, Sami/Arı, Zekeriya/Bozgeyik, Hayri/Saraç, Tahir/Ünal, Mücahit, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Konya 2014, s. 5.

² Ancak kıymetli evrakın tanımında bulunan senet tanımının belgeyi kapsayacak şekilde anlaşılması gerektiği yönünde görüşler de vardır (Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 14).

³ “HMK m. 199- (1) Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.”

⁴ Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 14. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 723.

Senet bir kimsenin oluşturduğu (veya oluşturtuğu) ve kendi aleyhinde delil teşkil eden yazılı belgedir⁵.

Senet metninde nelerin bulunması gerektiği mevzuatta açıkça düzenlenmemiş olsa da, bir belgenin senet olarak kabul edilebilmesi için asgari şu dört şartın bulunması gerekir:⁶

Senet sayılan belgenin bir cisim bulması, yani dış âleme yansıyacak şekilde varlık kazanmış olması gerekir. Yukarıda da bahsedildiği üzere kıymetli evrakın içerdiği hakkın ileri sürülebilmesi ve piyasada tedavül edebilmesi için senedin bir cisim bulması ve somutlaşması gerekmektedir. Senedin cisimleşmesi bir kâğıt üzerinde olabileceği gibi, bunun dışında üzerine metin yazılmaya ve imza atılmaya müsait her türlü taş, kumaş, tahta, mikroçip veya veri tabanı üzerinde de olabilir. Hatta kıymetli evrakın sermaye piyasasında işlem gören özel bir türü olan menkul kıymetler açısından, bunların işin mahiyeti gereği senede bağlanmadan kaydi ortamda tutulması da mümkündür. Bu tür kıymetli evrağa “*evraksız kıymetli evrak*” denir⁷. Bu çalışmada ise konuya sadece Kambyo Senetleri açısından bakıldığından, en azından emre ve nama yazılı kambyo senetlerinde TTK m. 647/2 ve 683/1 hükümleri dikkate alındığında senedin cisimleşmesinin kâğıt üzerinde olmasının zorunlu olduğu görülecektir. Diğer taraftan hamiline düzenlenebilen tek kambyo senedi “çek”tir. Türk Hukuku bakımından, Çek Kanunu m. 2/5, 6 ve 7 dikkate alınacağından, hamiline yazılı çeklerin de kâğıt olması zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Sonuç olarak kambyo senetlerinin cisimleşmesi bir kâğıt ile gerçekleşebilecektir.

Senedin ikinci unsuru yazılılıktır. Yazılılık, senetteki iradenin kalıcı hale gelmesi ve korunması açısından önemlidir. İradenin anlaşılmasını ve sürekliliğini sağlayan her türlü yazı tipi senette kullanılabilir⁸.

⁵ Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 372; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 724; Öztan, s. 14; Pulaşlı Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 30.

⁶ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 725.

⁷ Bkz. Öztan, s. 14, 354; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 42; Pulaşlı, s. 30; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 8.

⁸ Öztan, s. 15; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 15; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 10.

Senet bir olay veya durum hakkında bir irade beyanını içermelidir. İlk iki unsurdaki sayılan senedin somutlaşma ve yazılılık unsuru esasında senet üzerindeki irade beyanının anlaşılması için gerekli unsurlardır⁹. Kıymetli evrak hukukunda özellikle kambiyo senetlerinde senet metninde bulunması gereken unsurlar tek tek sayılarak irade beyanın tam olarak yansıtılmasına önem verilmiştir.

Senedin bir diğer unsuru ise imzadır. İmza, senedin sahibine aidiyetini belgelediği kabul edilen her türlü işareti ifade eder¹⁰. Senet metninin sâdir olduğu kişiye aidiyeti imza ile anlaşılır¹¹. Bir belgenin altındaki imza, bir anlamda “*yukarıda yazılanlar benim irademe uygundur*” demektir¹².

Bu unsurlar bir belgede tam olarak bulunmuyorsa, o belge, belge olarak kabul edilmekle birlikte usûl hukuku açısından senet olarak kabul edilemez. Bu nedenle bir belge, yansıtması gereken irade beyanını yeterli olarak içermiyorsa veya belge altındaki imza değil de, paraf veya o kişiden sadır olmayı gösterebilecek özel bir işaretse, senet sayılmaz; ancak duruma göre delil başlangıcı sayılabilir¹³.

Kıymetli evrakın içerdiği hak, tanımdan da anlaşıldığı üzere devredilebilir nitelikte bir hak olmak zorundadır. Bu durum kıymetli evrakta bulunan tedavül kabiliyeti ile yakından ilgilidir. Çünkü kıymetli evrak tedavül amaçlı olarak düzenlenir¹⁴. Bunun yanında kıymetli evrakın taşıdığı hakkın para ile ölçülebilen bir hak olması da gerekir¹⁵. Bir senedin kıymetli evrak vasfı kazanabilmesi için, senet ile senedin

⁹ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 725; Öztan, s. 15.

¹⁰ Öztan, s. 18; İmza senedin türüne göre ıslak, mekanik veya elektronik nitelikte olabilir. Ancak kambiyo senetleri açısından imzanın mutlaka elle atılan imza olması gerekir (TTK m. 756, 1526/1).

¹¹ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 16; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 10.

¹² Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 725.

¹³ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 726.

¹⁴ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 18; Pulaşlı, s. 33; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 14.

¹⁵ Pulaşlı, s. 31; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 14.

üzerinde taşıdığı hak arasında güçlü bir bağın bulunması gerekir. Bu özellik kıymetli evrakın diğer borç senetlerinden ayrılmasını sağlar. Bağlılık, hakkın devrinin ancak senedin devri ile yapılabilmesi, ifanın da ancak senedin ibrazı ile talep edilebilmesi ve yapılabilmesi anlamı taşır¹⁶. Kıymetli evrakın unsurlarından olan çift taraflı ibraz kaydı ve çift taraflı teşhis kaydı, kıymetli evraktaki hak ve senedin birlikteliğinden doğar¹⁷. Senedin taşıdığı hak, senet ile vücut bulduğundan ve senetle mündemiç olduğundan senedin taşıdığı hak ile ilgili tüm işlemlerin kural olarak senet üzerine yapılması gerekir.

C. ALONJ

1. Alonjun Tanımı

Alonj ile ilgili olarak Türk Ticaret Kanunu'nda bir tanım yapılmamıştır. Türk Ticaret Kanunu alonj için madde içinde sadece "... *poliçeye bağlı olan ve alonj denilen bir kâğıt...*" ifadesini kullanmıştır (m. 683/1). Türk hukukunda alonj için yapılan özel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yılmaz hazırlamış olduğu hukuk sözlüğünde alonju "*Ek kâğıt; ilave belge; bir şeyi uzatmak için ona eklenen parça; alonj, hukuken bağlı olduğu ticari senedin arka yüzünün devamı sayılır; ciro ve aval, alonj üzerine de yapılabilir.*" şeklinde tanımlamıştır¹⁸.

Yargı kararlarına bakıldığında, alonjun uygulamada görülen belirli sorunlarla ilgili olarak gündeme geldiği gözlemlenmiştir. Aşağıda da belirtileceği üzere bu sorunlar, temelinde daha büyük sorunları doğurabilecek olmasına rağmen henüz alonj ile ilgili bir çalışma yapılmamıştır. Yargıtay bir kararında alonju, kambiyo senetlerinin arka yüzüne yapılacak işlemler için yer kalmadığı zaman, senede uzunlamasına eklenen kâğıt olarak tanımlanmıştır¹⁹.

¹⁶ Öztan, s. 62; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 17-18; Pulaşlı, s. 34; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 10.

¹⁷ Öztan, s. 34-40; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 19; Pulaşlı, s. 34; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 18.

¹⁸ Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 76.

¹⁹ Yargıtay 12. HD, 04.07.2012, 6417/23441 (www.kazanci.com.tr).

Bize göre ise alonj, “Kanun’un izin verdiği hâllerde senet üzerinde boşluk kalmaması durumunda belirli işlemlerin yapılması için senede fiziki (maddi) olarak eklenen, irade beyanı yoluyla senetle arasında bağlantı kurulan ve kâğıttan oluşan istisnai bir belgedir”. Ticari hayatta çok sık olarak kullanılan ve tedavül ettirilen kambiyo senetlerinin üzerinde yapılacak işlemler için yer kalmayabileceği düşünülerek Kanun tarafından senede alonj eklenilmesi kabul edilmiştir.

2. “Kambiyo Senedi” ile “Alonj” Arasındaki Bağ

Türk Ticaret Kanunu’nda alonj ile ilgili bir tanım yapılmamakla birlikte, alonju oluşturacak belgenin kâğıt olması gerektiği belirtilmiştir (TTK m. 683/1). Bu açıdan senedi oluşturan belge dışında her türlü kâğıt alonj olabilir. Beyaz ciro işlemlerinde sadece imzanın yeterli olduğu düşünüldüğünde imza atılabilecek kadar bir kâğıt parçası da senede eklenerek alonj olabilecektir. Ancak alonju diğer herhangi bir kâğıttan ayıran özelliği ise, senet ile arasındaki kuvvetli bağıdır. Bu bağ ile emre yazılı senetlerde ciro zincirinin düzgün bir şekilde oluşturulması ve yetkili hamilin kambiyo senedinin ibrazı ile açık bir şekilde belirlenmesi amaçlanmıştır. Öztan’a göre bu şekilde yoğun bir bağ, ancak maddi bir bağ veya hem emre yazılı senet hem de alonj üzerine yazılacak iradi bir beyanla (iradi bağ) sağlanabilir²⁰. Doktrinde alonj ile senet arasındaki bağın yoğunluğunun derecesi konusunda her hangi bir görüş belirtilmemiştir.

Alonj ile Senet Arasındaki Maddi Bağ

Maddi bağ, alonjun senede bir daha ayrılamaz bir şekilde bağlanmasını ifade eder. Türk Ticaret Kanunu da “poliçeye bağlı olan” ifadesiyle alonjun senede maddi olarak bağlanması gerektiğini vurgulamıştır (m. 683/1). Bu nedenle alonjun senede maddi olarak bağlanması zorunlu bir unsurdur. Kanun’da bu bağlılığın ne şekilde olacağı ise belirtilmemiştir. Önemli olan alonjun, senetten tahrifat yapılmadan ayrılamayacak ni-

²⁰ Öztan, s. 348.

telikte sıkı bir şekilde bağlı olmasıdır. Alonj, önceleri damga pulu yapıştırmak ve ciro için yeterli yer olmadığından kullanılırken (damga vergisi zorunluluğu kaldırıldığından), günümüzde sadece ciro için yeterli yer kalmadığında kullanılmaktadır. Başka bir ifade ile kambiyo senetlerinde alonj ihtiyacı, günümüz uygulamasında sadece senet üzerinde ciro yapacak yer kalmadığında ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyaç aynı zamanda alonj'un senetten ayrı bir kâğıt olması gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır. Maddi (şekil) olarak bakıldığında, ortada senet ve alonj'dan oluşan iki parça kâğıt vardır ve bunlar birbirine bağlanmıştır.

a. Alonj ile Senet Arasındaki İradi Bağ

İradi bağ ise, senet ve alonj üzerine söz konusu senet için alonj yoluyla işlem yapıldığının özel olarak belirtilmesiyle sağlanır. Türk Ticaret Kanunu da, bu nedenle madde içinde “*alonj denilen bir kâğıt*” ifadesini kullanmıştır. Bu ifadeden de anlaşılmaktadır ki, alonju imzalayarak taahhüt altına giren kişinin, taahhüdünü bu kâğıdın alonj olduğu iradesini taşıyarak ve alonj üzerinde belirterek imzalaması gerekir. Senetten başka herhangi bir kâğıt olan alonjun senetle olan bağına sağlamak, alonj üzerine senedin varsa numarası veya herhangi ayırt edici bir özelliğini yazarak sağlanabilir. Çünkü, ilk başta da belirttiğimiz üzere, bir senedin varlığı için, irade beyanı ile imzanın aynı belge (kâğıt) üzerinde birlikte bulunması ve imzanın irade beyanının altına atılması suretiyle yukarıdaki irade beyanının kabul edildiğinin gösterilmesi gerekir. Alonj'dan söz edebilmek için ilk önce bir senet bulunması zorunludur. Bu zorunluluk nedeniyle yukarıda maddi bağ bölümünde ifade ettiğimiz üzere, alonj ve senet olmak üzere iki parça kâğıt ortaya çıkar.

Kanun Koyucu, kıymetli evrakla ilgili düzenlemelerinde, maddi senet varlığı birden fazla parçadan oluşuyorsa bunun senet metninde belirtilmesini (açıklanmasını) zorunlu tutmuştur. Örneğin, bu durumu nüsha ve suretlerde görebiliriz. Nüsha ve suretten söz edildiğinde, maddi senet varlığı birden fazladır (TTK m. 743, 747, 813, 835, 836, 1228/4 ve 1237/3). Maddi senet varlığının birden fazla olduğu hallerde, bunların birbiriyle ilişkili olduğunun senet metninden anlaşılması (iradi bağ)

zorunlu tutulmuştur (Nüshalara teselsül eden sıra numaraları konması ve metne yazılması zorunlu tutulmuş, aksinin yapılması halinde nüshaların her birinin ayrı senet sayılacağı kabul edilmiştir (TTK m. 843/2 ve 813).

Diğer taraftan, maddi senet varlığının birden fazla parçadan oluşması hali, kıymetli evraka özgü de değildir. Sözleşmelerde de bunu görmek mümkündür. Sözleşmeler, yapıldığı anda birden fazla maddeden oluşabileceği gibi, birden fazla sayfadan da oluşabilir. Bunlar arasındaki bağı kurmak için, madde ve sayfa numaraları kullanılır. Yapılma zamanlarında farklılık varsa, ilk yapılan sözleşmede değişiklik yapan ikinci sözleşme “*ek sözleşme*”dir, sigorta sözleşmelerinde bunun adı “*zeyilname*”dir. Ancak, alonjdan farklı olarak bunlarda, maddi olarak bağlanma zorunlu bir unsur değildir. Bununla birlikte iradi bağ zorunlu bir unsurdur.

Çekin karşılıksız çıkması halinde, fotokopisinin kullanıldığı hallerde dahi (Çek Kanunu m. 3/6), iki kâğıt parçası arasında iradi bağ vardır. Çünkü, fotokopi (tıpkı çekim), bir şeyi kopya olarak çoğaltmak anlamına gelir. Bu fotokopi banka tarafından onaylanmak zorunda olduğundan, şeklen bu kâğıtın asıl olmadığı senet metninden anlaşılır.

Bütün bu ifade edilenlerden çıkan sonuca bakıldığında, ekten (alonj) söz edebilmek için asıl ile aralarında bir iradi bağın oluşturulması zorunludur. Bu zorunluluk, kamu güvenliğine haiz, sıkı şekil şartlarına sahip kambiyo senetlerinde her halükârda olması gerekir. Kambiyo senetleri kamu güvenliğini haiz ve sıkı şekil şartlarına tabi olduğundan, iradi bağı yeterli görmeyen kanun koyucu, bunlarda maddi bağı da zorunlu tutmuştur.

Bu nedenle, alonju oluşturan kişinin, alonju oluşturan kâğıda imza atarken, bu kâğıda alonj iradesini taşıyarak imza atması (iradi bağ) ve senede eklemesi (maddi bağ), alonjun varlığı açısından geçerlilik şartı oluşturur. Yani irade içermeyen sadece imzalı bir kâğıdın senede eklenmiş olması (maddi bağ) onu tek başına alonj yapmaz. Bu yolla alonjun oluşturulması için burada işlemde bulunan kişinin iradesine dayalı ola-

rak alonju oluşturan kâğıdın (belgenin) senede eklenmesi gerekir. Aksinin kabulü halinde, başka bir senet veya irade beyanı için imzalanmış kâğıdın, herhangi bir kambiyo senedine eklenmek suretiyle bu senet için alonj verildiği ve kişinin sanki bu senet için işlem yapmış olduğu gibi bir sonuç ortaya çıkar.

Bu sebeple, maddi bağ açısından alonju düzenleyenin, belge (alonj) üzerinde alonj iradesini belirtmesi, bu kâğıdın eklendiği senedin alonju olduğu yönündeki tereddütleri ortadan kaldıracaktır. Ayrıca bu durum uygulamada zaman zaman görülen bazı kötüye kullanımların önüne geçmek açısından da uygun bir çözüm olacaktır.

Maddi ve İradî Bağ Birlikteliği

Türk Ticaret Kanunu m. 683/1’de alonj için “... poliçeye bağlı olan ve alonj denilen bir kâğıt...” ifadesini kullanılmış olduğundan her iki bağın birlikte bulunması zorunludur.

Alonj üzerinde yapılan ciroda senet ile iradi bir bağın kurulmadığı durumlarda ciroyu yapan kişinin itiraz etmesi halinde alonjun gerçekte eklenen senet için mi oluşturulduğu sorunu ortaya çıkar.

Bu noktada üzerinde durulması gereken önemli konu, alonj üzerine beyaz ciro yapılmasıdır²¹. Türk Ticaret Kanunu’nun alonj üzerine beyaz ciro yapılmasına izin vermesi karşısında, alonj üzerine sadece imza atılarak ciro işlemi yapılabilir (TTK m. 683/2). Bu durumda aslında irade beyanı ile imzanın farklı kâğıtlarda olduğu istisnai bir durum oluşturulmaktadır. Ancak ilk başta da belirttiğimiz üzere, bir senedin varlığı için, irade beyanı ile imzanın aynı kâğıt üzerinde birlikte bulunması ve imzanın irade beyanının altına atılması suretiyle yukarıdaki irade beyanının kabul edildiğinin gösterilmesi gerekir. Alonj ile ise, önceden üzerinde sadece imza bulunan bir kâğıt ile bir kambiyo senedi birleştirilmekte ve bu şekilde sanki senet üzerinde imza atılmış gibi bir durum ortaya çıkarılmaktadır. Yani Türk Ticaret Kanunu alonj üzerine yapılacak beyaz

²¹ Tam ciroda lehine ciro yapılacak kişi gösterildiğinden, burada ciro yapma iradesi ortaya çıkmış olur.

U. Seven

ciro ile, imza ve irade beyanının farklı kâğıtlarda olduğu bir sorumluluk durumu oluşturmuştur.

Bir örnekle açıklamak gerekirse, yukarıdaki şekilde görülen sadece bir “*imza*”dır. Ancak senet değildir. Çünkü bu belgede herhangi bir irade beyanı yoktur.

Bununla birlikte, yukarıdaki şekilde görülen imza, bir kambiyo senedine (poliçe, bono ve çek) alonj olarak eklendiğinde, sadece bu belgeye bakarak, bunun bir ciro ya da aval olup olmadığını anlamamız fiilen mümkün değildir. Bu imzaya ciro ya da aval niteliğini veren eklendiği kambiyo senedir. Başka bir ifade ile üzerinde herhangi bir irade beyanı içermeyen bu belgedeki imza, diğer bir belge olan kambiyo senedi ile maddi olarak bağlandığında ciro ya da aval niteliğini kazanabilecektir. Bu durumda, alonja senede eklenen bir kâğıt olmaktan çok, doğrudan senedin kendisiymiş gibi bir anlam yüklenmiş olacaktır. Oysa bu maddi bağlanma doğrudan irade bağlanmayı içermez. Aksinin kabulü halinde, herhangi bir belgeye atılan imzanın o belgeden kesilerek, bir kambiyo senedine eklenmesinin yaratacağı hukuki ve fiili sorunların altından kalkılması mümkün değildir. Çünkü, bu durumda kamu güvenliği ilkesinin geçerli olduğu, sıkı şekil şartlarına tabi ve özel takip usulüne tabi olan kambiyo senetlerinin ekonomi piyasasında kötüye kullanılmasının önü açılmış olur.

Bu konuda özellikle bir kişinin, yukarıdaki şekilde olduğu gibi küçük bir kâğıda ciro iradesi olmadan attığı bir imza veya aşağıdaki şekilde olduğu gibi başka bir işlem için bir irade beyanının altına atılmış olan imzanın kesilmek suretiyle bir senede ciranta olarak eklenmesi, çok basit ancak bir o

*kadar da tehlikeli bir sahtecilik işlemi olarak kullanılabilmiştir*²². Bu durumda senede eklenen kâğıt üzerinde imzası bulunan kişinin alonj oluşturma iradesi olmadığından, bu kâğıda alonj denilemez. Alonj ile senet arasında önceden hiçbir bağın olmadığı düşünüldüğünde, alonj ile senet arasında iradi bir bağ kurulmamışsa, alonj üzerindeki imzanın gerçekte hangi irade ile atıldığı her zaman kolayca tespit edilmesi çok zordur. Çünkü burada Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen açığa atılan imza gibi bir durum da yoktur (m. 680). Bu nedenle senetteki irade beyanı ile alonj üzerindeki imza farklı kâğıtlarda olduğundan burada doldurma anlaşması gibi bir durumdan söz edilemez²³. Aşağıdaki şemalardan da anlaşılabilceği gibi herhangi bir yere, alonj oluşturma iradesi olmadan atılan bir imzanın oradan kesilip, bir kambiyo senedine alonj olarak eklenmesinde durum böyledir.

²² Bu şekilde iddiaların konu olduğu kararlar için bakınız: Yarg. 11. CD, 02.10.2014, 2012/30554, 2014/16184; Yarg. 12. HD, 01.10.2013, 25615/30955 (www.kazanci.com.tr).

²³ Keza, Yargıtay bir kararında matbu olmayan (forma kesim olmayan) bir kâğıdın, üzerinin doldurulması suretiyle düzenlenen bononun kambiyo senetlerine mahsus takibe konu olamayacağını ifade etmiştir. "... Adli Tıp Kurumu'ndan alınan 10.06.2008 tarihli raporda imzanın borçluya ait ise de senedin forma kesim olmayıp borçlunun adı ve imzası olan boş bir belgeden yararlanılarak bilgisayar ve ekipmanı aracılığıyla boş kısımların matbu metin yazıları oluşturularak belgenin hazırlandığı açıklanmıştır. Mahkemece boş kâğıda atılan imzanın sonradan senet şekline dönüştürülmesinde ve bonolarda bulunması gereken zorunlu unsurların tamamlanarak takibe konulmasında yasaya aykırılık olmadığı gerekçesiyle istem reddedilmiştir.

İİK'nun "Borçlunun kambiyo hukuku bakımından şikayeti" başlıklı 170/a maddesinin ikinci fıkrasında, icra mahkemesinin, şikayet veya itiraz dolayısıyla kendisine intikal eden işlerde, takip dayanağı kambiyo senedinin bu vasfı taşımadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususları resen nazara alınarak takibi iptal edebileceği düzenlenmiştir.

Somut olayda alınan rapora göre bononun sahte oluşturulduğundan alacaklının kambiyo takibi yapmasına olanak bulunmamaktadır.

Alacağın tahsili yargılamaya muhtaç hale gelmiş olup genel hükümlere göre dava açmak ve alacağın varlığı ile miktarını kanıtlayıp, hüküm altına aldırarak yükümlülüğü alacaklıya aittir. Yargıtay HGK'nun 27.06.2001 tarih ve 2001/12-545 E.2001/548 K. sayılı kararı da aynı yöndedir. Bu nedenlerle istem kabul edilip takibin İİK'nun 170/a maddesi uyarınca iptaline karar vermek gerekirken yazılı gerekçeyle reddi isabetsizdir." Anılan karar için bakınız, Yarg. 12. HD, 12.5.2009, 2863/10455 (www.kazanci.com.tr).

Kambiyo Senetlerinde (Police, Bono ve Çek) “Alonj”

HERHANGİ BİR İMZALI METİN <div style="border: 1px dashed black; padding: 5px; display: inline-block; text-align: center;">imza <i>V. Sever</i></div>
BONO (Ön Yüzü) <p>İşbu bono mukabilinde 30/12/2016 tarihinde Sayın Ahmet YILMAZ, veya emrühavalesine Bir Milyon Türk Lirası ödeyeceğim. Bedeli nakden ahz olunmuştur. İşbu senetten doğacak ihtilaflarda İzmir Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.</p> <p>Düzenleme Tarihi 20/11/2016 TCKN:12345678999 7 Sok. No:8 K:9 Konak- İzmir</p> <p style="text-align: right;"><i>H. Bilal</i></p>
BONO (Arka Yüzü) <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"><div style="text-align: center;"><i>A. Yılmaz</i></div><div style="text-align: center;"><i>Yasar K.</i></div><div style="text-align: center;"><i>D. Can Adın</i></div><div style="text-align: center;"><i>M.F. Denevi</i></div><div style="text-align: center;"><i>Aydın Uçarbaş</i></div><div style="border: 1px dashed black; padding: 5px; display: inline-block; text-align: center;"><i>V. Sever</i></div></div>

Yukarıdaki şekilde, iradi bağ aranmadığı takdirde senet kimin elindeyse o kişi şeklen yetkili hamildir. Çünkü, son ciro beyaz ciro (TTK m. 683/2) olduğundan, hamilin hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığından yetkilidir (TTK m. 686/1 ve 684). Diğer taraftan, kambiyo senetlerine ilişkin TTK m. 723’de düzenlenen “ihbar

*zorunluluğu*²⁴ pratikte işlemediğinden, imza sahibi bu senetten sorumlu olduğunu, ya ihtiyati haczin uygulanması ile ya da kendisine yollanan ödeme emri ile öğrenmiş olacaktır. Bu durumda ihtiyati haciz ve kambyo senetlerine mahsus takip yoluyla karşı karşıya kalınması halinde senede karşı tanıkla ispat yasağı (HMK m. 201) gereğince, müteselsil borçlu (TTK m. 724) durumuna gelen, imza sahibi “V. Seven”in yapacağı fazla bir şey yoktur. İmza kendisine ait olduğundan imza inkârı da bir çare değildir.

Oysa, alonj üzerinde imzası bulunan kişinin, imzasını alonj oluşturma iradesiyle atmadığını iddia etmesi durumunda, aslında senetteki kambyo ilişkisine dâhil olmadığını iddia etmektedir. Başka bir ifade ile imzası bulunan kağıdın kendi iradesi dışında senede eklendiğini iddia etmektedir. *Bu iddia ise, HMK m. 208/1 anlamında sahtelik iddiasıdır ve yazıya ilişkindir.* Çünkü, alonjda sadece imza vardır ve bu sahte değildir, imzayı ciro haline getiren ise alonjun eklendiği senetteki ifadelerdir. İmza sahibi bu senetteki ifadeleri (yazıyı) kabul etmemektedir. HMK m. 209/1 gereği bu konuda karar verilinceye kadar, söz konusu senet her hangi bir işleme esas alınmaz. Bu durumda ise, aradaki kambyo ilişkisinin varlığından lehine hak çıkartan kambyo senedi alacaklısı olduğundan Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereği ispat yükü onun üzerinde kalmaktadır (HMK m. 190/1). Alonj üzerindeki imzanın alonj oluşturma iradesi ile atılmadığı iddia edildiğinde, bu imzanın alonj oluşturma iradesiyle atıldığını iddia eden kambyo senedi alacaklısı (hamil) bu iddiasını kanıtlamalıdır²⁵. Kambyo senedi alacaklısının (hamil) bu

²⁴ Bu konuda bkz. Seven, Vural, Kambyo Senetlerine (Poliçe, Bono, Çek) Dayanan İhtiyati Haciz Taleplerinde İhbar Mecburiyeti (TTK m. 635), Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, C.II, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 1899-1908.

²⁵ Bu noktayı biraz daha açmak gerekirse, Medeni Usul Hukukunda ispat yükü belirlenirken vakiayı hangi tarafın ileri sürdüğü değil, o vakiadan hangi tarafın lehine hak çıkardığı önemlidir. Bu nedenle bir davada, bir vakiayı ileri sürenle ispat yükünü taşıyanlar farklı taraf olabilir (Pekcanitez/Atalay/Özkes, s. 670). Konumuz açısından baktığımızda ise, senet hamilinin alonj üzerinde imzası bulunan kişiye başvuru hakkının doğumu için, senede eklenen imzalı kağıdın alonj iradesiyle imzalanması gerekir. Yani senet hamilinin başvuru hakkının temeli, senede eklenen kağıdın alonj olmasına bağlıdır. Bu noktada alonj üzerinde imzası bulunan kişi, bu kağıdı alonj iradesiyle imzalamadığını ileri sürerse, senet hamilinin başvuru hakkının doğumunu engelleyen bir vakıa ileri sürdüğü için bu vakiayı ispat yükü de, bu kağıdın alonj olduğunu ileri süren davalı tarafa düşecektir. Çünkü senet hamilinin başvuru hakkının temeli eklenen kağıdın alonj olmasına bağlıdır ve bu vakiadan lehine hak çıkartan senet hamilidir.

durumu ispatlayamaması durumunda kâğıt üzerinde imzası bulunan kişinin alonj oluşturma iradesinin olmadığı ortaya çıkacaktır. Bu durumda kâğıt üzerindeki imzanın yanında bir irade beyanı olmadığından, sadece bu imza senet olarak nitelendirilemeyeceğinden imza sahibini sorumluluk altına sokmaz, bu iddia ise senet metninden anlaşılan senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def'i oluşturur. Bu def'i de iyi niyetli olup olmadığına bakılmaksızın hamil dâhil, diğer bütün ilgililere karşı ileri sürülebilir.

Sonuç olarak, alonjdan bahsedebilmek için, hem maddi hem de iradi bağlanma konusunda bir sorun olmamalıdır.

3. Alonj Üzerine Yapılabilecek İşlemler

a. Genel Olarak

Türk Ticaret Kanunu'na bakıldığında yukarıda da bahsedildiği üzere, alonjla ilgili olarak herhangi özel bir düzenlemeye gidilmemiş ve alonj üzerine hangi işlemlerin yapılabileceği de tek tek sayılmamıştır. Bu durumun sonucu olarak da Yargıtay kararlarında ve doktrinde alonj üzerine hangi işlemlerin yapılabileceği ile ilgili olarak farklı görüşler ileri sürülmüştür.

b. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Alonj Üzerine Yapılabilecek İşlemler

Türk Ticaret Kanunu'nda alonj üzerinde yapılmasına izin verilen işlemler ise; ciro, aval ve mücbir sebep hallerinde mücbir sebebin yazılması işlemleri olmak üzere üç tanedir. Bu üç hâl dışında Kanun'da alonj ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır.

Ciro İşlemleri: Uygulamaya bakıldığında, alonj üzerine yapılan işlemlerin büyük bir çoğunluğunu ciro oluşturur. Ciro, emre yazılı senetlerde senetten doğan hakları devretmek, rehnetmek veya hakkın

tahsilini sağlamaya yönelik hamilin yazılı irade açıklamasıdır²⁶. Lehine ciro yapılan kişi ciroda belirtilebileceği gibi, ciro sadece cirantanın imzasından da (beyaz ciro) ibaret olabilir (TTK m. 683/2). Türk Ticaret Kanunu cironun, senedin üzerine veya senede bağlı olan ve “*alonj*” denilen bir kâğıt üzerine yapılmasına izin vermiştir (m. 683/1). Cironun, beyaz ciro olması halinde mutlaka senedin arkasına veya alonj üzerine yapılması gerekir (TTK m. 683/2).

Aval İşlemleri: Türk Ticaret Kanunu’nun alonj üzerine işlem yapılmasına izin verdiği bir diğer hal ise, aval beyanıdır. Aval, senet bedelinin tamamen veya kısmen güvence altına alındığı bir kambiyo taahhüdüdür. Aval, kambiyo hukukuna özgü bir kefalettir²⁷. Aval, “*aval içindir*” veya bununla eş anlamlı başka bir ifadeyle yazılır ve avalist tarafından imzalanır (TTK m. 701/2). Aval şerhi, senet veya alonj üzerine yapılabilir (TTK m. 701/1). Senedin ön yüzüne sadece imza atılması da aval şerhi olarak kabul edilir. (TTK m. 701/3). Senedin arka yüzüne veya alonj üzerine aval şerhi yapılacaksa, mutlaka aval iradesi yazılmalıdır; aksi takdirde senedin arka yüzüne veya alonj üzerine hiçbir beyan içermeksizin atılan imza, beyaz ciro sayılır²⁸.

Mücbir Sebep Hallerinde İhbarın Kaydedilmesi : Türk Ticaret Kanunu’nda alonj üzerine yapılmasına izin verilen son durum ise, mücbir sebep halleridir. Kanunen belirli olan süreler içinde senedin ibrazı ya da protesto düzenlemesi (veya çekte protestoya denk bir belirlemenin yapılması), bir devletin mevzuatı veya herhangi bir mücbir sebep gibi aşılması imkânsız bir engel nedeniyle gerçekleştirilememişse, bu işlemler için belirli olan süreler uzatılır (TTK m. 731/1 ve 811/1). Hamil,

²⁶ Öztan, s. 553; Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 179; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 153; Pulaşlı, s. 187; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 231.

²⁷ Öztan, s. 792; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 169; Pulaşlı, s. 171; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 258.

²⁸ Öztan, s. 806; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 170; Karahan (Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal), s. 262; Eriş, Gönen, Kıymetli Evrak, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 279; Ancak *Poroy/Tekinalp*’e göre senedin arkasına aval kaydı içermeyen atılan imza ciro silsilesine dâhil ise, beyaz ciro sayılır; eğer bu imza ciro silsilesine dâhil değilse beyaz ciro sayılmaz ve hiç atılmamış sayılır (s. 210).

mücbir sebepleri gecikmeksizin kendi cirantasına ihbar etmeye ve bu ihbarı senet üzerine veya alonja kaydedip, bunun altına, yerini ve tarihini yazarak imzalamakla zorunludur (TTK m. 731/2 ve 811/2).

c. Yargıtay ve Doktrindeki Görüşler

Alonjla ilgili verilmiş kararlar incelendiğinde, Yargıtay’ın istikrar kazanmış görüşü, alonj üzerinde yapılacak her türlü işlemin senedin arkasına yapılmış sayılacağı yönündedir²⁹. Bu tespitten de anlaşıldığı üzere Yargıtay, alonja senede eklenen bir kâğıt olmaktan çok, doğrudan senedin kendisiymiş gibi bir anlam yüklemektedir. Keza, bazı kararlarında ise, doğrudan ifade etmese de, senedin zorunlu unsuru içinde yer alan düzenleme tarihinin alonj üzerinde yer alması halinde senedin unsurları yönünden tam olacağını kabul edebileceği anlaşılmaktadır³⁰.

Yargıtay’ın alonja yüklemiş olduğu bu anlam istikrar kazanmış gibi görünse de, alonja yüklenen bu geniş anlamın aksi yönünde kararların da bulunduğunu belirtmek gerekir. Yargıtay’ın bu yönde vermiş olduğu kararlarda, “*Senette boşluk kalmaması halinde, alonjun ciro ve aval imzası için kullanılması mümkün olup, alonj senedin kendisi veya tam anlamıyla bir parçası saymak mümkün olmadığı...*” kabul edilmiştir³¹. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bu konuda vermiş olduğu bir kararın karşı oy gerekçesinde; kıymetli evrakı düzenleyen Türk Ticaret Kanunu’nun hakla senedin mündemiç olduğu bu senetler konusunda son derece duyarlı olduğunu ve senedin maddi varlığına alonj dışında bir ekleme yapılamayacağını belirtmiştir. Gerekçede yine, Kanun gereğince senedin zorunlu unsurlarını senedin ön yüzünde ve senet denilen kâğıdın üzerinde olmasını gerektiği vurgulanmış ve bu durumun tek istisnasının alonj olduğu ve alonjun da ancak ciro ve aval işlemlerinde ticari senedin devamı

²⁹ Yarg. 12. HD, 01.10.2013, 25615/30955; Yarg. 12. HD, 18.12.2012, 20941/38522; Yarg. 12. HD, 05.11.2012, 14630/31490; Yarg. 12. HD, 16.10.2012, 12195/29665 (www.kazanci.com.tr).

³⁰ “Somut olayda, takibe dayanak bonoda, düzenleme tarihinin senet metni içinde yazılı olmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, alacaklı tarafından düzenleme tarihi olduğu kabul edilen 27.10.2010 tarihinin ise, alonj olarak da kabul edilemeyen senet koçanı üzerinde bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla anılan tarihin, senet metni dışında yer alması nedeniyle tanzim tarihi olarak kabulü mümkün değildir.”(Yarg. 12. HD, 17.11.2014, 20750/27269); Bu konuda verilen benzer yönde diğer karar için bakınız: Yarg. 12. HD, 22.07.2005, 12458/16286 (www.kazanci.com.tr).

³¹ Yarg. 12. HD, 27.11.2008, 17294/21045; benzer yönde bir diğer karar için bakınız: Yarg. 12. HD, 21.06.2013, 14236/23358 (www.kazanci.com.tr).

olacağı yönünde görüş açıklanmıştır³². Bu görüş açısından görüldüğü üzere, alonja geniş bir anlam yüklenmemiş ve alonjun senedin kendisi olmadığı ve sadece ciro ve aval işlemlerinin yapılmasında alonjun kullanılabileceği kabul edilmiştir.

Yargıtay kararlarında alonjla ilgili olarak en çok görülen uyuşmazlık ise, çekte karşılıksızdır işleminin alonj üzerine yapılıp yapılamayacağıdır. Yargıtay'ın bu konudaki yaygın görüşü³³ ve bazı yazarların görüşü³⁴ bunun mümkün olduğu yönündedir. Yargıtay; bu görüşüne gerekçe olarak ise muhatabın kabulünün şekline ilişkin hükme, çekte dair hükümlerde atıf³⁵ olmamasını, cironun alonj üzerine yapılabilmesini ve karşılıksızdır işleminin alonj üzerine yapılmasına ilişkin Kanun'da bir hüküm olmamasını göstermiştir³⁶. Ancak zaten çekte muhatabın kabulü yasaktır (TTK m. 784). Öte yandan Türk Ticaret Kanunu çekte karşılıksızdır işleminin çekin üzerine yapılabileceğini düzenlemiştir (m. 808/1-b). Buna mukabil Çek Kanunu'nda karşılıksızdır işleminin çekin arka yüzüne yapılacağı açık olarak düzenlenmiştir (m. 3/4). Bu durumda görüşümüze göre; Çek Kanunu, Türk Ticaret Kanunu'na göre özel kanun olsa da önceki kanun olduğundan ve çekin arka yüzünün dolma ihtimali göz önüne alınarak çekte karşılıksızdır işleminin sadece çekin üzerine (arka

³² Yarg. CGK, 30.01. 1989, 1988/6-367, 1989/1 (www.kazanci.com.tr).

³³ Yarg. 12. HD, 01.10.2013, 25615/30955; Yarg. 12. HD, 18.12.2012, 20941/38522; Yarg. 12 HD, 05.11.2012, 14630/31490; Yarg. 12. HD, 16.10.2012, 12195/29665; Yarg. 12. HD, 24.09.2012, 12420/28397 (www.kazanci.com.tr).

³⁴ Poroy/Tekinalp, s. 359; Pulaşlı, s. 377.

³⁵ Bu durumdan anlaşıldığı kadıyla Yargıtay açık olarak belirtmese de kabulün senet üzerine yapılması gerektiği görüşündedir.

³⁶ " TTK.nun 720.maddesi ibraz şerhinin çekin üzerine yazılacağını, 5941 Sayılı Çek Kanunu'nun "İbraz, ödeme, çekin karşılıksız olduğunun tespiti ve gecikme cezası" başlıklı 3.maddenin 4.fıkrasında hamilin takip te bulunması halinde, "karşılıksızdır" işleminin çekin arka yüzüne yapılacağını düzenlemiştir. Bu konuda poliçede muhatabın kabulünü düzenleyen TTK.nun 607.maddesine bir gönderme yoktur. TTK.nun poliçede cironun şekli başlıklı 595.maddesinin birinci fıkrasında, "cironun poliçe veya poliçeye bağlı olan ve "alonj" denilen bir kağıt üzerine yazılması ve ciranta tarafından imzalanması lazımdır" hükmünü öngörmektedir. TTK.nun 730/4.maddesinin göndermesi ile çekler hakkında da uygulanmaktadır. Ancak çekin arka yüzüne yazılacak ibraz şerhinin, senette yer kalmadığı zaman ona ilave edilecek kağıt anlamına gelen "alonj" üzerine yazılmasını engelleyen yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle alonjun senet metnine dahil olduğunun ve alonj üzerine yazılacak ibraz şerhinin geçerli olduğunun kabulü zorunludur."(Yarg. 12. HD, 18.12.2012, 20941/38522 (www.kazanci.com.tr)).

yüzünün dolması durumunda önyüzüne de) yapılması gerektiği kabul edilmelidir³⁷.

Doktrine bakıldığında da alonj üzerine yapılabilecek işlemler konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. *Pulaşlı ve Bilgili/Demirkapı*'ya göre, alonj üzerine kabul şerhinin yapılmasında bir engel bulunmamaktadır³⁸. Öztan'a göre ise, alonj üzerine kabul şerhinin yapılması halinde kabul şerhi geçersiz sayılacaktır³⁹. Türk Ticaret Kanunu'nda kabulün şeklini düzenleyen 695. maddeye bakıldığında ise, kabulün polişe üzerine yazılacağı düzenlenmiştir.

Ayrıca *Kayar*'a göre protestodan muafiyet kaydı⁴⁰ ve Öztan'a göre araya girme suretiyle kabul⁴¹ de alonj üzerine yapılabilir. Ancak yine Türk Ticaret Kanunu'na bakıldığında, 722/1. fıkrasında protestodan muafiyet kaydının ve 736. maddede araya girmek suretiyle kabulün açıkça polişe üzerine yapılacağı düzenlenmiştir.

d. Görüşümüz

Yukarıda da açıkladığımız üzere, kıymetli evrakı diğer borç senetlerinden ayıran en önemli unsur olan hak ve senet birlikteliği gereği, kural olarak senet üzerinde yapılacak işlemlerin senedin maddi varlık kazandığı belge (kâğıt) üzerinde yapılması gerekir. Çünkü hakkın varlığı senet ibraz edilerek ileri sürüldüğü için, senet ibraz edilen kişinin senet üzerinden hakkın varlığını ve hak sahibini görmesi gerekir. Ancak Türk Ticaret Kanunu senedi oluşturan belgenin (kâğıdın), senet üzerinde yapılacak işlemlere yetmeyeceğini düşünerek yukarıda sayılan bazı istisnai

³⁷ Çekte karşılıksız işleminin alonj üzerine yapılamayacağı ile ilgili görüşler için bakınız: Öztan, s. 1319; Yarg. 12. HD, 27.11.2008, 17294/21045 (www.kazanci.com.tr).

³⁸ Pulaşlı, s. 146; Bigili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, 4. Basım, Dora Yayıncılık, Bursa 2014, s. 132.

³⁹ Öztan, s. 539.

⁴⁰ Kayar, İsmail, Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, s. 129.

⁴¹ Öztan, s. 828.

işlemlerde senede ek bir kâğıt eklenmesini kabul etmiş ve bu işlemlerin bu kâğıda yapılmasına izin vermiştir. Bu nedenle Yargıtay'ın "*alonj üzerine yapılacak her türlü işlemin senedin arkasına yazılmış sayılır*" görüşü kanımızca yerinde değildir. Çünkü Kanun'da alonjla ilgili olarak özel bir düzenlemeye gidilmemiş olup belirli hallerde alonjun senede eklenebileceği düzenlenmiştir. Kambiyo senetlerinin, hak ve senet bağıllığı çok yüksek senetler olduğu düşünüldüğünde, normalde senedi oluşturan kâğıttan ayrı bir kâğıt olan alonj üzerine her türlü işlemin yapılabileceğinin kabulü kambiyo senetlerinin nitelikleri ile bağdaşmamaktadır.

Kanaatimizce kanun koyucu alonju senedin tedavül amacına uygun işlemler için kullanılmak üzere ve istisnai olarak düzenleme amacı gütmektedir. Zira hak ve senet arasındaki bu yüksek bağıllık sebebiyle alonj istisnai durumlarda kanun koyucu tarafından açıkça düzenlenmiştir. Bir senet üzerinde en fazla yer alan işlem türü taahhüt işlemi olan ciro ve avaldır. Bu işlemler senedin tedavül etmesi için zorunludur. Senedin tedavülünü engellemek adına oluşturulan bu istisnai kağıdın senedin kendisi gibi sayılması ve üzerine her türlü işlemin yapılabileceğinin kabul edilmesi durumunda hakkın senetle olan bağı kontrol edilemez bir hale gelebilir ve bu durum kambiyo senetlerinin kamu güvenliğine sahip olması ilkesi ile de bağdaşmaz.

Diğer yandan Türk Ticaret Kanunu'nda kambiyo senetleri ile ilgili düzenlenmiş bütün işlemlerin nereye yapılacağı açıkça belirtilmiştir. Yukarıda belirtilen doktrinde sayılan alonj üzerine yapılabilecek bütün işlemlerin açıkça senet üzerinde yapılması gerektiği düzenlenmiştir. Bu durum da kıymetli evrakın hak ve birlikteliğini ortaya koymakta ve kural olarak senetle ilgili bütün işlemlerin senet üzerinde yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenlerle bizim görüşümüze göre, kambiyo senetlerinde alonj üzerine yapılabilecek işlemler sadece Türk Ticaret Kanunu'nda sayılan ciro, aval ve mücbir sebep işlemleridir.

SONUÇ

Alonj, Türk Ticaret Kanunu’nda belirli işlemlerin yapılması için senede eklenen kâğıttır. Kambiyo senedine eklenen bir kâğıdın alonj olabilmesi için, alonju oluşturan kişinin mutlaka bu kâğıdı alonj iradesiyle düzenlemesi ve imzalaması gerekir. Aksi halde senede eklenen ve sadece imzayı ihtiva eden kâğıdı alonj olarak nitelendiremeyiz ve bu kâğıt üzerinde imzası bulunan kişileri senetteki iradeden sorumlu tutamayız.

Alonj üzerinde imzası bulunan kişinin, imzasını alonj oluşturma iradesiyle atmadığını iddia etmesi durumunda, aslında senetteki kambiyo ilişkisine dâhil olmadığını iddia etmektedir. Başka bir ifade ile imzası bulunan kağıdın kendi iradesi dışında senede eklendiğini iddia etmektedir. *Bu iddia ise, HMK m. 208/1 anlamında sahtelik iddiasıdır ve yazıya ilişkindir.* Çünkü, alonjda sadece imza vardır ve bu sahte değildir, imzayı ciro haline getiren ise alonjun eklendiği senetteki ifadelerdir. İmza sahibi bu senetteki ifadeleri (yazıyı) kabul etmemektedir. HMK m. 209/1 gereği bu konuda karar verilmeye kadar, söz konusu senet herhangi bir işleme esas alınamaz. Bu durumda ise, aradaki kambiyo ilişkisinin varlığından lehine hak çıkartan kambiyo senedi alacaklısı olduğundan Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereği ispat yükü onun üzerinde kalmaktadır (HMK m. 190/1). Yani alonj üzerindeki imzanın alonj oluşturma iradesi ile atılmadığı iddia edildiğinde, bu imzanın alonj iradesiyle atıldığını iddia eden kambiyo senedi alacaklısı (hamil) bu iddiasını kanıtlamalıdır. Hamilin bu durumu ispatlayamaması durumunda kâğıt üzerinde imzası bulunan kişinin alonj iradesinin olmadığı ortaya çıkacaktır. Bu durumda kâğıt üzerindeki imzanın yanında bir irade beyanı olmadığından, sadece bu imza senet olarak nitelendirilemeyeceğinden imza sahibini sorumluluk altına sokmaz, bu iddia ise senet metninden anlaşılan senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin bir def’i oluşturur. Bu def’i de iyi niyetli olup olmadığına bakılmaksızın hamil dâhil, diğer bütün ilgililere karşı ileri sürülebilir.

Kıymetli evrakta senette yazılı hak, senedin vücut bulduğu kâğıt ile varlık kazanır. Kambiyo senetlerinde hak ve senet bağıllığı en üst seviyede olduğundan bu senetlerle ilgili işlemlerin senedi oluşturan kâğıt üzerinde yapılması gerekir. Senede alonj eklenmesi ise, ancak kanunun izin verdiği işlemlerde geçerli kabul edilmelidir. Çünkü alonj kıymetli evrak düzenlenirken senedin bir parçası olmayıp, şartlar gereği sonradan senede ayrılmaz bir şekilde eklenen bir kâğıttır. Bu nedenle alonju bir nevi kambiyo senedinin kendisiymiş gibi kabul edip, alonj üzerine yapılan her türlü işlemin senedin arkasına yapılmış sayılacağını kabul etmek kanımızca kambiyo senetlerinin nitelikleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle alonj üzerine yapılabilecek işlemler sadece Türk Ticaret Kanunu'nda izin verilen ciro, aval ve mücbir sebep halleri olarak kabul edilmelidir.

KAYNAKÇA

Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, 4. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa 2014.

Eriş, Gönen, Kıymetli Evrak, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.

Karahan, Sami/Arı, Zekeriya/Bozgeyik, Hayri/Saraç, Tahir/Ünal, Mücahit, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Konya 2014.

Kayar, İsmail, Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.

Öztañ, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 1997.

Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.

Pulaşlı Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

Seven, Vural, Kambiyo Senetlerine (Police, Bono, Çek) Dayanan İhtiyati Haciz Taleplerinde İhbar Mecburiyeti (TTK m. 635), Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, C.II, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 1899-1908.

Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Bası, 12 Levha Yayıncılık, İstanbul 2013.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 76.

www.kazanci.com.tr